UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Questiones spiritualis [con]uiuij delicias preferentes, super euangelijs tam de te[m]pore [quam] de sanctis

Johannes <de Turrecremata>

Lyon, 18. Jan. 1509

In festo beati thome apostoli.

urn:nbn:de:hbz:466:1-70506

Visual Library

in baptiſmo ſm exigentiā ſacra
menti. ⁊ interius vnus nō eſt ma
gis diſpoſit⁹ ꝙ alter. ideo equa-
liter dat oibus paruulis ꝙtum
eſt de lege cōmuni: qꝛ tamen po
teſtas eius nō eſt alligata ſacra
mento. nō eſt neceſſe ꝙ ſemper
det equaliter. ſed poteſt facere
cui vult ſpeciale ꝑuilegiū. Hec
bonauētura. Concordat etiam
ſctūs thomas in tertia pte. (q.
lxix. art. viij.) ¶ Ad rationes in
oppoſitum. ¶ Ad primā reſpon
detur. ꝙ ratio procedit de lege
cōmuni. ſed cum deus operetur
in ſacramēto vt agens volunta
rium. poteſt ſm ordinē ſue pro-
uidentie aliquid ſpeciale vni cō
cedere qđ non alteri. ¶ Ad ſecū-
dam reſpōdetur negando ꝯñam
ratione iam dicta.

IN feſto
beati thome
apl'i eſt euan-
geliuz. Tho-
mas autē vnus
ex duodecim
⁊c. Johan. xx.
Circa qđ poſ-
ſunt diſputa-
ri ſequentes queſtiones. ¶ Pri-
mo. vtrū fides ſit de viſis. ¶ Se
cundo. vtrum thomas de neceſ-
ſitate ſalutis tenebatur. apparē
te ſibi domino ⁊ dicēte. Tho. ⁊c.
confiteri fidez diuinitatis ⁊ hu
manitatis in chriſto. ¶ Tertio.
vtrum credere his que non vidi
mus ſit laudabile.

D primā
queſtionez ſic
ꝓcedit. (ij. q.
q. j. ar. iiij.) et
videtur ꝙ fi-
des ſit de vi-
ſis. ¶ Primo
ex pſenti euā
gelio vbi xp̄s ait thome. ¶ Quia
vidiſti me thoma. credidiſti. er-
go de eodem eſt viſio ⁊ fides.
¶ Scđo ſic. j. Cor. xiij. dicit apo
ſtolus. Videm⁹ nūc per ſpeculū
in enigmate. ⁊ loqtur per cogni
tionē fidei. ergo fides eſt viſio
⁊ id qđ creditur videt. ¶ Tertio
ſic. lumē fidei ſic ſe habet ad ar-
ticulos fidei ſicut lumen natura
le ad ꝑncipia naturaliter cogni-
ta. ſed lumē naturale facit prin-
cipia per ſe nota. ergo etiam lu
men fidei facit videre articulos
fidei. ¶ In oppoſitū eſt apl's di-
cens ad Heb. xj. Fides eſt argu
mentū nō apparētiū. ergo fides
nō eſt de viſis. ¶ Rñdeo dicendū
ſm ſctm̄ thomā in. iij. (di. xxiij.
q. j. art. ij. q. j.) ꝙ viſio ꝓprie lo
quendo eſt actus ſenſus viſus.
ſed ꝓpter nobilitatē iſtius ſen-
ſus tranſlatū eſt nomen viſionis
ad actus aliarum potentiarū co
gnitiuarum ſm ſimilitudinē ad
ſenſum viſus. poteſt ergo atten
di ſimilitudo ꝙtuz ad genus co
gnitionis tm̄. et ſic largo modo
⁊ improprie omnis cognitio vi-
ſio dicitur, ⁊ ſm hoc fides eſt de
viſis. Poteſt etiam vlterius at-

tendi iſta ſimilitudo non ſolum q̄tum ad genus cognitionis. ſʒ q̄tū ad modū cognoſcēdi. Modus autem quo ſenſus viſus vidēt eſt inq̄tum ſpecies viſibilis facti in actu per lumē formatur in viſu. Unde transferendo nomen viſionis ad intellectū ꝓprie intelligēdo videmus qn̄ per lumen intellectuale ipſa forma intelligibilis fit in intellectu noſtro ſiue illud lumē ſit naturale. ſicut cū intelligim⁹ quātitatem hoīs alicuius vel hmōi. ſiue ſit ſupnaturale. ſicut qn̄ deū in patria videmus p̄dicta viſione cōſurgit. ſicut per lumen naturale videm⁹ p̄ncipia p̄ma que cognoſcimus ſtatim vt terminos cognoſcim⁹. ſiue per lumē ſupnaturale. ſicut eſt viſio ꝓphetie. et vlterius ea etiā que in iſta principia reſoluere poſſum⁹ per rationē dicimus videre. ſicut ea q̄ ſcimus demōſtratione ꝓbata. ⁊ ſm̄ hoc pʒ ꝙ fides nō poteſt eſſe de viſis. qꝛ forma illa intelligibilis que p̄ncipale eſt obiectum fidei ſcʒ de⁹ formationē noſtri intellect⁹ ſubterfugit ⁊ nō eſt ei paruius in ſtatu vie. vt augu. dicit. ⁊ preterea nec ea que ſunt fidei ad p̄ncipia viſa reducere demonſtrādo poſſum⁹. ¶ Ad rationes in oppoſitū. Ad p̄mā r̄ndet ꝙ thomas aliud vidit ⁊ aliō credidit. hoīem vidit. ⁊ deū credidit. deum cōfeſſus eſt cum dixit. Deus me⁹ ⁊ dn̄s meus. vbi thomas perfectior factus eſt in cognitione poſt xp̄i reſurrectionē cum manifeſte ꝯfeſſus eſt ipſuʒ eſſe deum. ¶ Ad ſcd̄am r̄ndetur ꝙ ibi viſio large accipit ſm̄ primum modū. ¶ Ad tertiā r̄ndet negādo ꝯn̄aʒ. Et ratio eſt. qꝛ termini principiorum naturaliter cognitorū ſunt cōprehēſibiles noſtro intellectui. ideo cognitio q̄ ſurgit ex illis principijs eſt viſio ſed non eſt ita de terminis articuloruʒ fidei. vnde in futuro qn̄ deus per eſſentiā videbit articuli erunt ꝑ ſe noti ⁊ viſi. ſicut modo p̄ncipia demōſtrationis.

AD ſecūdam queſtionē. vtrum thomas de neceſſitate ſalutis tenebatur. apparente ſibi dn̄o ⁊ dicente. Tho. ⁊c. confiteri fidē diuinitatis ⁊ humanitatis in xp̄o. Et videtur ꝙ nō. ¶ Primo ſic. illō videtur ad ſalutē ſufficere per qd̄ homo attingit finē virtutis. ſed finis ꝓprius fidei eſt cōiunctio humane mentis ad veritatē diuinā qd̄ poterat in thoma eſſe ſine exteriori cōfeſſione. ergo illa exterior fides nō fuit neceſſaria ei ad ſalutē. ¶ Scd̄o ſic. per exteriorē cōfeſſionez homo fidem ſuam alijs patefacit. ſed hoc nō eſt neceſſariū niſi illis qui habēt alios in fide īſtruere. ſed hoc nō competebat thome illa hora reſpectu xp̄i ⁊ diſcipulorum. ergo ⁊c.

¶ Tertio ſic. non requitur plus
a thoma ꝙ ab alijs apoſtolis ni-
ſi ꝙ crederet xp̄m reſurrexiſſe.
ſed alijs non fuit neceſſarium ad
ſalutē exteriorē fidei ꝯfeſſionē
facere ergo nec thome. ¶ In op
poſitum eſt illud ap̄li ad Roma.
x. Corde creditur ad iuſticiam. ore
autem confeſſio fit ad ſalutem.
¶ Reſpōdeo dicendū. de neceſſi
tate ſalutis tenebatur thomas il-
la hora facere illā cōfeſſionē de
xp̄o. Patz iſta cōcluſio. Pro quo
nota ꝙ (vt habetur. ij. ij. q. iij. ar.
ij.) ea que ſunt neceſſaria ad ſa-
lutem cadunt ſub p̄ceptis diui-
ne legis. Confeſſio autem fidei
cum ſit quid affirmatiuū nō po-
teſt cadere niſi ſub p̄cepto affir-
matiuo. vnde eo modo eſt de ne
ceſſarijs ad ſalutē quo poteſt ca
dere ſub p̄cepto affirmatiuo di-
uine legis. Precepta autē affir-
matiua nō obligant ad ſemper.
⁊ ſi ſemp̄ obligēt obligant autem
pro loco ⁊ tēpore ⁊ ſm̄ alias cir
cūſtātias debitas. ſm̄ quas opꝫ
actum humanū limitari ad hoc
ꝙ ſit actꝰ virtuoſus. ſic igitur ꝯfite
ri fidē nec ſemp̄ nec in quolibet
loco eſt de neceſſitate ſalutꝭ. ſed
aliquo loco ⁊ tempore qm̄ ſi per
omiſſionē hmōi cōfeſſionis ſub
traheretur honor debitus deo. vel
etiam vtilitas p̄ximis impendē
da. puta ſi aliquis interrogatus
de fide taceret. ⁊ ex hoc credere
tur vel ꝙ non haberet fidem vel
ꝙ fides nō eſſet vera vel alij per
eius taciturnitatē auerterātur
a fide. In hmōi enim caſibus cō
feſſio fidei eſt de neceſſitate ſa-
lutis. ſed iſte caſus eſt in preſen
tiarum. Jam eīm primo dixerat
thomas ꝙ nolebat credere niſi
videret in manibus fixurā cla-
uorum ⁊ mitteret digitū ⁊c. mo
do vo ſi non cōfeſſus fuiſſet ore
fidem perfectā de xp̄o eſtimatus
fuiſſet nō habere fidem de xp̄o.
Unde dn̄s ait illi. Noli eſſe icre
dulus ſed fidelis. Vel eſtimatꝰ
fuiſſet tenere ꝙ fides xp̄i nō eſ-
ſed vera. vel fortaſſe alij diſcipu
li viſa cōtumacia iſtius aut taci
turnitate auerterēt ſe a fide. pre
terea ſubtraxiſſet nō confitēdo.
ex quo iam erat ſuſpectus hono
rem debitū deo ⁊ vtilitatē a fi-
delibus quam ex ſua cōfeſſione
receperūt. ¶ Ad rationes in op
poſitum. ¶ Ad primā reſpōdetur
negando conſequentiā. Et ratio
eſt. quia finis fidei ſicut ⁊ aliarū
virtutū referri debet ad finē ca-
ritatis. qui eſt amor dei ⁊ p̄ximi
⁊ ideo quādo honor dei vel vtili
tas proximi hoc expoſcit nō de
bet eſſe cōtentus homo vt per fi
dem ſuam veritati diuine cōiun
gatur. ſed debet fidem exterius
confiteri. ¶ Ad ſcd̄am reſpōde-
tur negando ꝯminorē vniuerſali
ter. Et ratio eſt. qꝛ in caſu neceſ
ſitatis vbi fides periclitatur qui-
libet tenetur fidem ſuam alijs pro
palpare. ſiue ad iſtructionē alio
rum fideliū. ſiue cōfirmationem
vel ad rep̄imēdū infideliū inſul-
tationē. ſꝫ alijs tēporibꝰ inſtruc

re homines de fide non pertinet
ad omnes fideles. ¶ Ad tertiaz
reſpōdetur negādo aſſumptum
q2 hoc caſu ad plus tenebatur
thomas qui renuerat credere re
ſurrectionē ꝙ alij. vnde viſa ſua
duritia ⁊ ſingularitate in nolen-
do credere niſi certificaret du-
plici ſenſu. ſcȝ viſu ⁊ tactu. erat
neceſſariū vt expreſſe cōfiteret
fidem quam habebat de xpo.

De tertiaz
queſtionez ſic
ꝓceditur. (iij.
ſen. diſ. xxiiij.
q.j. arti. iij. q.
ij.) Vtruz cre-
dere his que
non videmus ſit laudabile ⁊ me
ritorium. Et videt ꝙ nō. ¶ Pri-
mo ſic. dicit Eccl'. xix. Qui cito
credit leuis eſt corde. ſed q̄ cre-
dit his que nullo modo videt ni
mis cito credit. ergo talis ma-
gis eſt vituperādus ꝙ laudād9.
¶ Scđo ſic. abnegare rationem
que eſt nobiliſſimū corū que in
nobis ſunt eſt vituperabile. ſed
qui credit ea que nō ſunt ratio-
ni cōſona rationē abnegat. ergo
talis eſt vituperabilis. ¶ Tertio
ſic. diſcretio eſt illa que facit eſ-
ſe opus noſtrū laudabile. ſed cū
omnis noſtra diſcretio ſit per ra
tionē in his que preter rationez
ſunt non habemus aliquid quo
diſcernamus. ergo hmōi crede-
re nō eſt laudabile. q2 ita poteſt
homo credere falſis ſicut veris.

¶ In oppoſitū eſt euangeliū pre
ſens. Beati qui nō viderūt ⁊ cre
diderunt. ¶ Reſpōdeo dicendū.
ꝙ credere prime veritati in his
que nō vidētur laudabile ⁊ meri
toriū eſt. ꝓbatur ſic. Omnis act9
virtutis eſt laudabilis ⁊ merito
rius ꝙꝰum in ſe. ſed credere his
que nō vidētur eſt act9 virtutis
fidei que eſt argumētū nō appa
rentiū ſm apl'm. ergo eſt lauda-
bile ⁊ meritoriū. Pro cuius cō-
cluſiōis pleniori noticia eſt ſciē-
duz ꝙ ſicut phs. j. ethicoꝝ dicit.
Laus ꝓprie ſm reſpectū ad al-
terum qđ dignius eſt attendit.
Sicut videmus ꝙ actus concu
piſcibilis laudatur inꝙtum or-
dinate ſe habet ad rōnez: Actus
autem rationis inꝙtum ordina
te ſe habet ad intellectū quo di-
ritur. Et actus etiā ſupremaruz
potētiarū ſm qđ ſe hȝ ad finē. et
ꝓpter hoc illa q̄ ſunt optima nō
laudāt ſed honorāt. ⁊ q2 virtus
eſt diſpoſitio ꝑfecti ad optimū.
vt dicit. vij. ethicoꝝ. ideo ꝓprie
virtutis act9 laudabilis eſt. No
ſtra autem naturalis cognitio ſe
habet ad diuinā ſicut ad ſuperio
rem. Et ideo cū ratio nr̄a diuine
virtuti cōſentit actus laudabi-
lis eſt. ſicut cum cōcupiſcibilis
rationi ſubdit. ⁊ ideo credere ve
ritati ꝑme in his que nō viden-
tur laudabile ⁊ meritoriū eſt et
act9 virtutis. ¶ Ad rōnes in op-
poſitum. ¶ Ad primā rńdet ne-
gando minorē. Licet em̄ homi-
ni credere abſq3 ratione ꝓbabili

eſt cito credere. qꝛ cognitio vni⁹ hoīs nō eſt naturaliter ordinata ad cognitionē alteri⁹. vt ꝑ ipm̄ reguleṫ. ſꝫ hoc modo eſt ordinata ad veritatē ꝑmā. ¶ Ad ſcđam rn̄deṫ. negando ꝯſequētiā. Et rō eſt. qꝛ homo cum credit nō abnegat rationē quaſi ꝯtra eā faciēs ſꝫ eā trāſcēdit altiori dirigēti innixus ſcꝫ prime veritati. qꝛ ea q̄ fidei ſunt ⁊ ſi ſupra rationē ſint. nō tn̄ cōtra rōnē. ea ſūt q̄ ſupra hoīem ſunt querere. nō eſt vituperabile ſed laudabile. qꝛ homo dꝫ ſe ad diuina erigere ꝙtūcūq̄ poteſt. vt dicit phs. x. Ethi. ¶ Ad tertiā rn̄deṫ. negādo minorē. Dicim⁹ eīn ꝙ diſcretionē credendorū hꝫ homo ꝑ lumē fidei. ſicut diſcretionē ſpirituū ꝑ aliquā gratiā gratis datā. Vn̄ homo lumē fidei habens non cōſentit his q̄ cōtra fidē ſunt. niſi inclinationē fidei relinquat ex ſua culpa.

In feſto beati ſtephani eſt euangelium. In illo tp̄e. Dixit ieſ⁹ turbis iudeorꝫ ⁊c. matt. xxiij. Circa qđ poſſunt diſputari ſequētes q̄ſtiōes. ¶ Prima. vtrū ꝯuenienter xp̄s miſit ad iudeos prophetas ſcribas ⁊ ſapientes. ſciens ⁊ predicens eos occidendos per iudeos. ¶ Scđo. vtrum ſtephanus in hac vita viuens vidit deum per eſſentiam.

Ad primam queſtionē ſic vtꝝ ꝯuenienter xp̄s miſit ad iudeos ꝓphetas ſcribas ⁊ ſapiētes ſciēs ⁊ predicēs eos occidēdos ꝑ iudeos. ſic proceditur. Et videtur ꝙ nō. ¶ Primo ſic. qꝛ hoc videṫ ſapere quendā crudelitatem. ſicut mittere innocētes oues ad lupos ꝑ eos diripiendos. ¶ Scđo ſic. ſi chriſt⁹ miſit eos ⁊ ſciuit eos occidendos voluit eos mori. ſꝫ hoc voluerunt iudei. ergo iudei conformauerunt voluntatē ſuā diuine. ⁊ ita nō peccauerūt. ¶ In oppoſitum eſt euangeliū. ¶ Rn̄deo dicendū. ꝙ cōuenienter xp̄s miſit ad iudeos ꝓphetas ⁊ ſcribas ⁊ ſapiētes. Miſit dico. ad inſtructionem eorū. non ad hoc vt occiderentur ab eis. ſꝫ bene prenidit ꝙ eſſent per eos occidēdi. ¶ Ad rationes in oppoſitum. ¶ Ad primaꝫ rn̄detur. ꝙ falſum eſt ꝙ hoc ſapiat crudelitatem aliquaꝫ. qꝛ nō miſit eos hac intētiōe vt a iudeis interficerenṫ. bene tn̄ dedit eis bonā voluntatē vt ſi cōtingeret eos morti tradi patiēter ⁊ libēter mortē ſuſciperēt. ¶ Ad ſecundā rn̄deṫ. negādo ꝯſequētiā. Et ratio eſt. qꝛ ꝯformitas voluntatis humane ad diuinam nō eſt ſimpliciter in volēdo qđ de⁹ vult ſꝫ in volēdo ex modo. ſcꝫ ex cari